

Munkedalsbygden

Munkedals Hembygdsförening

Nr 1 2008

Årgång 4

Munkedals kommunalkontor fram till 1959 Foto: Sverker Balksten

Vad händer år 2008?

I samband med den nya sträckningen av Europaväg 6 har byggts en ståtlig bro över Kviströmsälven. Den skall kallas »Munkedalsbron» och kommer att invigas 14 juni, samma dag som den traditionella Saltkällemarknaden. På marknadsplatsen skall en stor scen byggas upp och vi kan vänta oss många fina artistuppträdanden. MIF, som för övrigt fyller hundra år 2008, arrangerar brolopp i flera klasser. Många föreningar, däribland hembygdsföreningen, deltar med andra aktiviteter.

I år uppmärksammas också 350-årsminnet av freden i Roskilde, som bland annat ledde till att Bohuslän införlivades med det svenska riket. Men det betydde inte att stridigheterna mellan de nordiska länderna upphörde. Vårt landskap kom i fortsättningen att plågas av flera så kallade »fejder».

År 1788 stod det remarkabla slaget vid Quiström. Detta skall uppmärksammas med ett stort krigsspel vid Torreby någon gång i mitten av augusti. Krigshändelserna återskapas då av Västgöta Gustavianer, en grupp från Göteborgstrakten. En 1700-talsmässa skall uppföras, en flöjtkvintett framträda, och vi kommer att få lyssna till sånger av Carl Michael Bellman. Vi bör heller inte missa föreläsningen om Thomas Thorild. Det är nämligen två hundra år sedan den kända kulturpersonligheten, född i Svarteborg, i tysk landsflykt avled i Greifswald. Som bekant bildades ett Thorild-sällskap vid ett möte 19 december i fjol i Hällevadsholms Folkets hus. Birgitta Gedda valdes till ordförande och i skrivande stund har verksamhetsplanen för 2008 fastställts. Detta om 1700-talet.

Längre tillbaka i historien går vi redan 7 augusti. Då får vi besök av dansgruppen Embla som framträder med sitt berättarspel med barfotadans vid de berömda hållristningarna på Lökebergs mark. Hembygdsföreningen är medarrangör.

Y C

Innehåll

Vad händer år 2008?	1
Hänt sedan sist	2
Hänt sedan sist	3
Ett museiföremål	5
Bo Foss berättar om sin barndoms trakter.....	6
David i Dale – en ambulerande charkuterist	8
En resa till Göteborg	11
Mitt smultronställe.....	14
Munkedals idrottsförening MIF 100 år 2008.....	16
Stene skola	18
Taxi i Munkedal	21
Trasselkokaren.....	30
Munkedals kommun	31
Kommande aktiviteter	38

Har Du något att berätta?

Du är välkommen att lämna bidrag till denna tidning.

Det kan vara i form av

- en text du skrivit
- en muntlig berättelse
- gamla bilder

Kontakta då Yngve Carlsson tel. 0524-710 19

Hänt sedan sist

Grötfesten

I början av december hölls grötfest traditionsenligt på Kaserna. Som vanligt var det fyllt till sista platsen. Gröten smakade utmärkt och som vanlig sköttes det hela av Elsie, Astrid, Ingela och Solveig. Vi underhölls av medlemmar ur Munkedals dragspelsklubb och allsången höll på att lyfta taket.

Ombyggd utställning på Hembygds museet

Under året som gått har ett stort arbete pågått att bygga om utställningen så att den blivit mera överskådlig. Arbetet pågår alltjämt men är till stora delar nu klart. Välkomna till hembygds museet för att titta!

Nya hemsidan på Internet

Den nya tekniken med att vara synlig på Internet har nu också nått vår förening. Där kommer du som har tillgång till Internet ha möjlighet att gå in och läsa om föreningen och där kommer vi successivt att lägga ut information som vi inte publicerar på annat sätt. Vår eminente redaktör, även kallad webmaster, är Nisse Andersson.

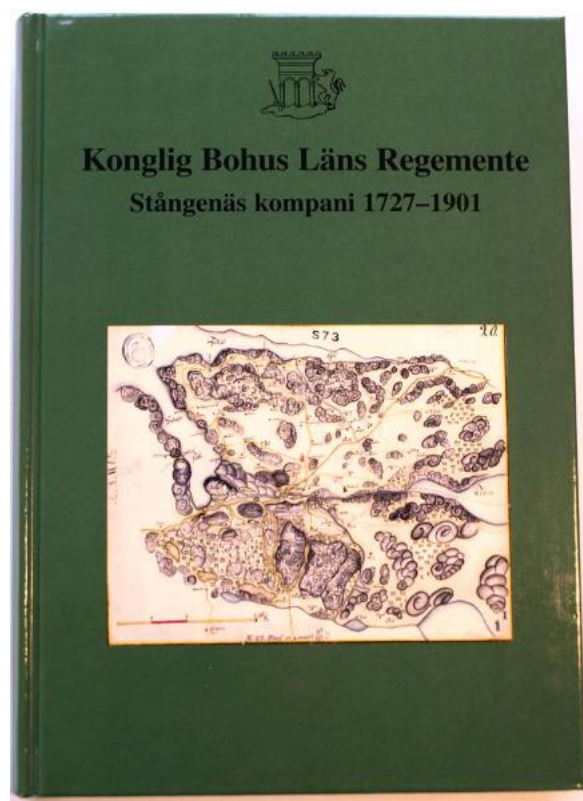
Besök den via

www.munkedalshembygdsforening.se

Boken om soldaterna i Stångenäs kompani

Under ett och ett halvt års tid har ett gediget arbete pågått med att ta fram allt material till den bok som kom ut den 18 februari. Boken säljs från Hembygds museet för 250 kr. Även Birgitta Hansson i Dingle har boken till försäljning. Bokens titel är

Konglig Bohus Läns Regemente Stångenäs kompani 1727-1901

Boken innehåller uppgifter om den militära organisationen och alla soldattorp samt vilka soldater som bodde där. Stångenäs kompani täcker området med socknarna Foss, Håby, Svarteborg (del av), Bro, Brastad och Lyse. För arbetet med materialet har vid sidan om Munkedals Hembygdsförening också deltagit personer från Hembygdsföreningarna i Svarteborg och Stångenäs. Dessutom har andra från bl.a. Forsvarsmuseet i Uddevalla gjort en stor insats.

Den 13 mars hölls föreläsning i ämnet »Rasken i verkligheten«. Många besökare kom till Munkedals Hembygds museum där Rune Hasslöf höll föreläsningen.

Firande av freden i Roskilde, då Bohuslän blev svenskt för 350 år sedan

Vi firade att Bohuslän har varit svenskt i 350 år genom ett samarrangemang mellan Munkedals Hembygdsförening, Svenska kyrkan och Munkedals kommun. Ett antal tappra ställde upp och vandrade från Forum med tända facklor upp förbi vårdcentralen mot en tänd vårdkase nedanför kyrkogården. I den hårda vinden men i det betydligt varmare vädret än det som rådde för 350 år sedan lät vi facklorna brinna ut och till sist förtäras i vårdkasens eld. Slutmålet var dock Foss församlingshem, där vår förening hade ordnat med kaffe. Kyrkokören under Marianne Hirells ledning sjöng sånger som skapats omkring tiden för Roskildefreden. Torbjörn Segelod höll ett mycket intressant föredrag om vad som hände dels här i Bohuslän och givetvis också nere i Danmark.

Ett museiföremål

På Munkedals Hembygdsmuseum finns allt från en synål till tryckpress. Det mesta vet vi vad det är, men inte allt. Föremålet på bilden är ett av dem. Det kommer från Olle Spetz och har troligen använts inom jordbruket men vad är det? Vi är tacksamma om någon av läsarna kan identifiera föremålet. Hör av dig i så falla till museet eller någon i styrelsen.

Föremålet är av järn med en tjocklek av 1,8 cm och en längd av ca 40 cm och 12 cm hög. Ett hål i borte ändan antyder att den kan ha varit fastsatt på ett skaft eller liknande.

Bo Foss berättar om sin barndoms trakter

I denna artikel skriver Bo Foss, numera boende i Nybro i Småland, om Munkedal i perspektivet från en person som i många år har bott utanför sin barndoms bygd och nu blickar hemåt. Artikeln kom till för knappt ett år sedan då vi hörde mycket om Munkedal i massmedia. Denna artikel var från början införd i Kalmar SPF:s medlemsblad »Värt Att Veta«, därav den speciella inledningen.

Det hör inte till vanligheterna att orten för min barn- och ungdoms uppväxt uppmärksammas i massmedierna. Just i år har detta skett och det av två helt olika orsaker, den ena katastrofal, den andra mirakulös. Orten är Munkedal och orsakerna är dels jordskredet på E6-an, dels lågstadieläraren Marie Lindbergs sensationella kvalificering till den svenska finalen i Melodifestivalen.

Jag växte alltså upp på 40- till 50-talet i detta samhälle som egentligen var två på den tiden, ett kring järnvägsstationen och ett kring pappersbruket som var den helt dominerande industrin med många hundra anställda. Trots att samhällena gränsade intill varandra var skillnaden mellan dem märkbar. Själv tillhörde jag stationssamhället och besökte i princip brukssamhället endast i samband med biobesök, eftersom biografen fanns vid bruket. Det var liksom en annan kultur i brukssamhället. Idag efter kommunreformer o.d. finns i kommunen flera tätorter och läget är säkert ett helt annat. Pappersbruket är fortfarande den dominerande industrin som emellertid har fått konkurrens av främst handels- och tjänsteföretag. Inte minst de köpstarka norrmännen sätter sprätt på handeln och stora köpcentra främst inriktade på den norska köpkraften finns eller är under etablering.

Mitt hem var beläget ett par kilometer från själva samhället och gränsade till ett typiskt bohuslänskt bergs- och skogsområde. På den tiden, dvs. för 50-60 år sedan, var detta ganska otillgängliga område bebott. Området tillhörde ett par stora gårdar som ägde torp i området. Torpen hade i och för sig spelat ut sin roll men var fortfarande bebodda.

Närmast oss bodde en familj som kallades Smeden eller snarare »Smén«. För att komma dit måste man gå till fots några hundra meter på en smal och stenig skogsstig med stora nivåskillnader. Sméns hus låg

under ett högt berg, där en jättestor sten låg lös alldeles ovanför huset. Det ansågs vara en stor risk för att stenen skulle ramla ner och krossa huset. Smeden själv var en närmast mytisk person som aldrig visade sig. Ingen visste egentligen något om honom eller hur han såg ut. Det spekulerades om att han led av någon sjukdom eller att han av någon annan anledning inte kunde gå ut. Fru Smén däremot, gick ibland förbi vårt hus, när hon hade ärenden att uträtta och brukade prata med min farmor som bodde i samma hus som vi. Till familjen hörde en stor barnaskara. De äldsta var utflugna och spridda över landet, men de minsta bodde kvar i den lilla stugan. Jag minns särskilt den yngste sonen, han var ett par år äldre än jag själv och gick i samma skola. Han var en talangfull fotbollsspelare. Vart de till slut tog vägen vet jag inte. Sedan många år är huset rivet och bara stengrunden, en syrenberså och gamla äppelträd tyder på att det har funnits ett hus här. Den lösa stenen på berget ligger fortfarande kvar.

Längre bort fanns ytterligare två torp som var bebodda. Det första hette Klamphuset. Även i detta bodde en stor familj, även om de äldsta hade flyttat hemifrån. I slutet av 40-talet flyttade alla och torpet förföll snart och revs. En av sönerna köpte en gård ett par hundra meter från mitt hem. Dit flyttade även de gamla föräldrarna. Jag minns detta särskilt tydligt eftersom vi köpte mjölk på gården varje dag. Idag 50 år senare finns gården kvar, fast nu är det någon sorts verkstad.

Det andra bebodda torpet hette Spetsberget. Där bodde en ensam äldre kvinna som av någon anledning kallades Snus-Malin. Inte särskilt vackert! Henne var vi barn rädda för. Ibland passerade hon vårt hus om hon hade något ärende. Ingen visste vad hon egentligen hette och hon ansågs nog som lite mystisk. Det påstods att hon var konstnärligt lagd. Detta var sant! Jag var nämligen inne i hennes torp vid ett tillfälle. Min farmor hade bett mig uträtta ett bud till henne i samband med att jag gick förbi Spetsberget. På den tiden kunde man bada i Gullmarsfjorden vid Munkedals hamn och vi kunde gå en genväg genom skogen till hamnen, vilket vi ibland gjorde varma sommardagar. För att komma till badplatsen passerade man Spetsberget. Det var med viss tvekan jag åtog mig uppdraget, men döm om min förvåning då jag kom in i Snus-Malins bostad. Inne var allt målat i ljusa färger och på väggar och möbler var det figurer föreställande olika djur målade med lackfärg. Snus-Malin var trevlig och bjöd mig på saft som tack för besväret.

Detta var de tre bebodda torpen. I det ganska begränsade området, högst ett par kvadratkilometer, hade det en gång i tiden funnits flera torp, som man ännu på 50-talet kunde se rester av. Namn som »Ryck in« och »Fermens« vittnar om detta. Idag finns inget kvar av det område jag har beskrivit, knappt ens av terrängen. Här dras nämligen den nya motorvägen som skall ersätta gamla E6. Det var en bit av denna väg fast ett par kilometer bort på andra sidan fjorden som raset ägde rum.

Text: Bo Foss

David i Dale – en ambulerande charkuterist

David i Dale hade ett klotrunt huvud. Kallades ibland för »julosten«. Gick i galoscher och hade vita handskar. Till och med när han plöjde bar han dessa handskar.

David var en lång person, lite rödlätt. En stor luns till karl. Ljust hår kring öron och nacke, annars flintskallig. Ofta klädd i vindtygsjacka. Egendomligt leende, närmast ett flin.

David i Dale for ikring och sålde kött. En rätt så kraftig karl. Kom till stugorna med kött. En originalfigur i samhället. Gjorde aldrig något ont. Hade ibland en pojk som rodde eka fullastad med slaktvaror, köttet utlagt längs båtsidorna. I köld och sol, i dimma och frost. Pojken rodde. David sålde.

David hade en skygga vid hamnen där han förvarade kreatur i avvaktan på transport till Göteborg.

David i Dale köpte lammungar på Ödsby. »Får jag slå ihjäl dem inne i vedbon?« Ja, han gjorde det på platsen, i vedbon på Ödsby. De tyckte inte om det. Han fick aldrig mer köpa slaktdjur på det stället.

David i Dale tog aldrig av sig galoscherna när han gick in till folk. Gick direkt in i köket och satte sig med galoscherna på.

En gång satt han på Klevskogen. Han tyckte att fotpersedlarna klibbade fast vid linoleummattan.

– Jag tror att det lör, sade han. Galoscherna lör fast.

– Folk brukar ta av dem ute i tamburen, sade frun på stället.

David kom raskt in på ett ställe. Gick genom köket. Hej, sade han hastigt, i förbifarten, till en person som satt där, och så gick han in i rummet, rakt fram till en vevgrammofon som stod där på ett bord. Den vevade han upp med ursinniga rörelser, satte på en skiva, satt sedan lugnt och lyssnade utan att säga ett ord till värdfolket.

David i Dale uppsöktes av polisman Kring som skulle kräva honom på skatt. Kring var exekutor. David såg honom på långt håll komma och klev ut genom ett fönster på husets baksida. Kring böstade på dörren. »I lagens namn öppna!« Inget svar. Polis mannen öppnade då dörren utan att fråga, fann stugan tom och gick fram och lade handen på Davids säng. »Han är inte långt borta«, sade Kring. »Sängen är fortfarande varm.«

David hade en gammal dålig cykel. En gång parkerade han ute vid Öbbön. Han hade en lever efter ett kreatur fastbunden på pakethållaren. När han inte såg det passade några lekande barn på att skruva av cykelsadeln och sätta dit den färska levern istället. När David kom tillbaka till cykeln och upptäckte tilltaget tog han inte illa upp; han stod och skrattade i tio minuter.

David i Dale köpte kalv på ett ställe, slaktade på platsen och lade kalven på cykelns pakethållare, tvärs över, och cyklade iväg. Kalvbenen skrapade i väggruset och huvudet hängde ned på andra sidan. Det blev en lång blodrand i gruset efter ekipaget.

David var ofta på Harska. Satt i köket och blev bjuden på kaffe och smörgåsar. Men han tog inte av sig mössan. Frun i huset sade till. Ta av dig mössan, David, när du kommer in till folk!

– Ja e så bar i huvet, sade han. Det var därför han ville ha mössan på sig, för att dölja sin begynnande skallighet.

Signe i Harska hade ställt i ordning en hink halvt full med vatten i ett fönster i övervåningen. Då kom David och som vanligt började han kurtisera flickorna.

– Hej Segne! ropade han med höger arm uppe i luften.

– Här ska du få, din flesekatt, sade Signe, och tömde vattenspannen över honom.

David var lite gramse på dem ett tag men snart var han tillbaka och ville tala med flickorna på Harska. »David var en som fick många hinkar över sig när han gick och friade« (Edit Johansson i Önnebacka)

David i Dale kom bort till Leråker och Albert Agent bjöd in honom i hönshuset. »Du får komma med in och se hur vi har ordnat det för

hönorna.« David antog inbjudningen, kom in i hönshuset och blev genast angripen av hönsloppor. På Leråker fanns dessa i stort antal. David rev och kliade sig överallt. Han var som en sprattelgubbe och var inte så noga med klädseln. Albert Agent och hans kumpaner fick sig en rolig stund; de tyckte det såg så löjligt ut.

David var inte så noga med klädseln. En gång kom han med sönderrivna byxor till en dam ute i Östeby, som det låtsades skulle vara så som en fästmö för honom. Man kunde se allt han hade men den tjocka och bastiva »Gulli« tog inte illa upp.

Toft-Augusta, som bodde vid Håby bommar, ägde får. Hon vaknade en tidig morgon av ett fruktansvärt oväsen utanför väggen. Det hördes som om hela huset skulle rivas ned. Det slog i väggen. Bevares! Hon rusade ut i bara särken och fick se vad som hade hänt. Det hade kommit in en getabock bland Augustas får. Därav oron. Det var David som passerat under natten och släppt in en av honom nyinköpt bock. Han tänkte komma och slakta den sedan.

David i Dale besökte ofta Konsumbutiken (1:an) i Munkedal och under ransoneringsperioden ville han städse köpa kaffe utan kuponger. Han stod vid kassan och tjatade. Föreståndaren Frank Gustavsson (bror till Donald Söreklint) varnade honom flera gånger.

– Kom inte tillbaka och försök köpa kaffe utan kuponger. Du måste ha dina poäng, sade Frank.

David kom ändå tillbaka.

Då tog Frank Gustavsson – en i övrigt fint uppfostrad handelsman, artig, sirlig och korrekt – fram saxen och klippte av Davids slips. En gulaktig slips av siden, något mönstrad, små mörka droppar eller punkter i.

Davids systrar ville omyndigförklara honom men misslyckades. En riksdagsman hjälpte honom till att bevara sin rätt.

Efter hans död eldade brandkåren upp hans hus. Efteråt låg en stor hög gamla konserveburkar kvar på det som en gång varit köksgolvet. Det var sopp- och fiskbulleburkar.

Anekdoterna om David i Dale har berättats av Ingegerd Helldén, Elsie Wärme, Edit Johansson, Birgit Flodstrand, Margaretha Erntell, Gunnar Karlsson, Allan Forsberg med flera. Historierna har upptecknats av Yngve Carlsson.

En resa till Göteborg

I artikeln berättar Gunhild Blomberg från Stale gård om en resa per cykel som hon gjorde i slutet av 1920-talet. Texten skrevs någon gång på 70-talet i samband med en studiecirkel i ämnet »Att tala inför andra«. Gunhild var född 1907 och dog 1983.

Resan som jag ska berätta om är inte på något sätt märkvärdig. Den företogs för över fyrtio år sedan tillsammans med en god vän. Hur det hela började har jag glömt nu men någon väl förberedd och planerad resa var det inte. Men resdag, färd sätt och mål hade vi bestämt. Färd sättet var cykel och målet var Göteborg.

På utsatt dag och tid gav vi oss iväg. Det var en klar och vacker morgon i slutet av juli och cyklarna rullade lätt. Komna till Småröd stannade vi. Vi skulle väl ha lite godis i affären kan jag tro. Farbror Herman kom ut och sin vana trogen frågade han:

– Hörre ska di hän?

Vårt svar att vi var på väg till Göteborg togs som ett skämt.

– Få nu se hur långt di kommer.

Vi trampade på och rastade när vi kom till Skeppsviken, där vi åt smörgås och drack halvvarm mjölk, badade och gjorde oss god tid. Vi skulle övernatta på Funneshult. Där hade jag en Dinglekamrat, Elsa, och jag hade ringt henne och varskott att hon kunde vänta två landsvägsriddarinnor. På Funneshult blev vi hjärtligt mottagna och förplägade. Elsa hade två bröder som var si så där sex till åtta år äldre än vi. De tog oss med på en roddtur på den lilla idylliska Funneshultsjön. Månen stod full och grann över trädtopparna så det var bäddat för romantik. Vi sa inte du till varandra och vi var för blyga att föreslå titelbortläggning. Att pojkar skulle föreslå det kunde alls inte komma i fråga.

Så blev det morgon den andra dagen.

Efter frukost och med goda råd hur vi skulle åka, var vi redo att resa vidare. Det började mulna och vi hörde åskan mullra och till slut hällregnade det. Vid ett tillfälle körde jag vält i leran och min kamrat var obarmhärtig nog att gapskratta. Jag hade sinnesnärvaro nog att skratta med och så var den malören glömd. Vi sökte skydd i en lada medan det regnade som värst och där fick vi stanna flera timmar medan regnet skvalade. Under tiden förhörde vi varandra på psalmverser. Vi hade

psalmbok med och lärde oss psalmen Gläns över sjö. Den pluggade vi tills den gick som ett rinnande vatten.

Så småningom blev vädret bättre så vi kunde fortsätta den avbrutna färden och mot kvällen var vi framme vid Rommelanda kyrka. Där hade vi en gemensam bekant som vi utan förvarning skulle våldgästa. Det blev öppna famnen och den äkta tvåmanssängen i kammaren att sussa i.

Så blev det morgon den tredje dagen och vackert väder.

Efter tack och farväl bar det nu vidare. I dag skulle vi nå målet för vår färd. I Kungälv rastade vi. Satt på en bänk på det lilla torget och skrev några vykort och tyckte livet var ganska gott. Så åkte vi färjan över till Hisingen. Nu var vi ju nästan framme och vi tog oss till Kårtorp, som då var rena rama landet, där vi hos bekanta tänkte få lots till Örgryte. Det var en snäll och tjusig pojke som på någon sorts paketbil körde oss och cyklarna dit vi skulle.

Efter prat och kaffedrickning skulle vi söka någonstans att ligga över natten. En av våra vänner skulle visa oss vägen och vi ledde cyklarna genom stan och vår ciceron lämnade oss vid Frälsningsarméns hotell. Vi ursäktade oss att vi var smutsiga och jag minns att vi fick till svar:

– Det är inte farligt med den smuts som går att tvätta av.

Där blev vi verkligen väl omhändertagna på alla sätt. Något nattklubbsliv förekom inte på den tiden, inte vad vi visste i alla fall, utan vi kom i säng så fort vi kunde.

Och så vart det morgon den fjärde dagen.

Nu skulle vi se på stan! Vi strosade neråt hamnen och där låg ångaren Munkedal. Om vi skulle fråga när den går och så följa med hem? Sagt och gjort, vi går ombord och frambär vårt ärende. Båten ska gå om någon timme och vi får följa med. Nu blir det bråttom! Vi handlar lite smått och gott, bland annat köpte jag en bok av Emelie Flygare Carlén. Fem kronor reserverades till biljetten. Hämta cyklarna och iväg till båten.

Så mycket av Göteborg hade vi inte sett men vi hade mött så mycket av värme och hjärtlighet under dessa dagar så det var behållning nog.

Det var bara vi två och besättningen med på båten och vi hade en härlig sjötur tills vi så småningom gick iland vid Munkedals hamn. Våra fem kronor fick vi behålla, vi fick åka gratis.

Där skildes våra vägar. På den tiden gick det så kallade »lilla tåget« mellan hamnen och Munkedals bruk och jag åkte hem med det och så var Gunhild Gabriella Teresia hemma i fadershuset igen och med en

liten travestering: Nog finns det mål och mening med vår färd men det är vägen som är mödan värd.

Gunhild med sin cykel av märket Husqvarna. Fotot taget vid Åtorp 1945

Text: Gunhild Blomberg

Mitt smultronställe

Ett av de smultronställen som ligger Elisabet Bergehall varmt om hjärtat finns i Håby vid Knarrevik. Man åker gamla E6 förbi Håby norrut fram till ställverket innan Gläborg. Där svänger man västerut och följer grusvägen en liten bit. Parkera bilen här. Därefter promenerar man genom kullriga dalar fram till Knarreviks gård, som ligger otroligt vackert vid Färlevsfjorden. Sedan kan man vandra genom skogen upp till Stålekulles stenröse, som erbjuder en enastående utsikt över fjorden och landskapet däromkring. Bilderna är tagna därför. (Storekulle uttalas lokalt Storekôl)

Elisabeth Bergehall blickar ut över den vackra nejden.

Utsikt från gården Knarrevik ut mot Färlevsfjorden.

Utsikt från Stålekulle ner mot Gläborg.

Text och foto Ingela Ingman

Dikten om Ärlan

Kan man känna sorg när en fågel dör
Det finns ju så många av samma slag?
Och ändå är det just det jag gör.
Jag sörjer en fågel i dag.

Från sydliga nejder
hon kom häromdagen
till välkända gården och dungen och hagen.
Jag såg hennes vippstjärt och svarta haka
Och hälsade henne välkommen tillbaka
till oss här i Norden
en gäst så kär
ett säkert bevis på att våren är här.

Men i dag var min glädje med ens försvunnen
för då kom min kisse med ärlan i munnen.
Vad jag kände just då går ej att förklara.
Han kunde väl låtit min ärla vara!
En katt är en katt. Jag vet det så väl.
Men jag älskade ärlan. Hon gladde min själ.

Och fastän jag vet att det står i Guds ord
att inte ens en sparv faller död på vår jord
utan att vår Fader i himlen det velat
så känns det ändå så meningslöst det hela
att hon som flugit så långt både dag och natt
skulle komma hit och bli mat åt min katt.
Ja, jag står här på gården och gråter i dag
och sörjer en fågel. Så dum är jag.

*Dikten är skriven av Eivor Norrman
från Holmen i Valbo Ryr*

Munkedals idrottsförening MIF

100 år 2008

Under 2008 kommer Munkedals Idrottsförening (MIF) att fira sin hundraårsdag. Här får vi följa de första stegen togs och något om vilka eldsjälar som verkade. Vi kommer att kunna läsa mycket mera om detta i en bok som håller på att färdigställas och utkomma i tid till jubileet.

Föreningen bildades i Logen (nuvarande Dragspelsklubbens lokal på Fär-garevägen) i Munkedal den 8 augusti 1908. Initiativtagare var, den då endast 18-årige posttjänstemannen, Svante Arcadi. I bakgrunden skymtar också de två idrottsintresserade ingenjörerna vid Munkedals AB, överingenjör Hjärne och chefen för sulfiten, ingenjör Sandberg.

Naturligtvis mötte idéerna motstånd. Vissa tyckte att man inte orkade med idrottsutövning efter långa arbetsdagar. Andra hade synpunkter på när idrotten utövades. Motståndet mot föreningen leddes av »Påven i Foss«, prosten Möller, som inte kunde acceptera idrottsliga övningar på söndagar.

Vi vill här påminna om att arbetsdagen 1908 var 9 timmar. Man arbetade alla dagar i veckan utom söndagar och helger. På Bruket arbetade även kvinnorna med att sortera papper och förtjänsten var hela 20 öre per timme. Den kvinnliga rösträtten fick vänta ännu i många år.

Alltnog, en styrelse bildades med Svante Arcadi som ordförande. Övriga styrelseledamöter var troligen Gustav Hedlund, Hjalmar och Karl Meyer, Gustav Lind och Gustav Ström. Det har också spekulerats i om inte polischefen Ernst Grundberg och den blivande bokhållaren Adolf Sjögren ingick i styrelsen.

Den idrott som bedrevs de första åren var i huvudsak en form av »allmän idrott« med landsvägslopp och kastgrenar, som spjut, kula och diskus. Spjut, kula och diskus var också de första redskap som inköptes av de ihopsamlade medlemsavgifterna.

Arenor saknades helt. De intresserade höll till i Rättarn's hage, där de fått Brukets löfte att utöva sina idrottsliga lekar. Denna hage ligger mellan Munkedals Herrgårds ladugård och Munkedalsälven, där det också låg en rödmålad tvättstuga fram till 1960-talet. På den planen spelades också föreningens första fotboll. Den allra första fotbollsmatchen i Munkedal spelades dock av lag från Uddevalla och Lysekil, i samband med Bohusläns Ungdomsmöte vid »Kvarna«, dvs. nuvarande idrottsplatsen, år 1908.

Erik Lemming som olympiamästare 1908.

Källa:
<http://www.reitzuch.de/images/dec.%20graphik/SPORT/aquarell%2014.jpg>, 2008-03-16

Flera duktiga friidrottare har fostrats i MIF, bland andra kan nämnas kavallerivolontären Rolf Carlander, Gustav Ström, bröderna Meyer, Erik Amandusson med flera. Den före detta Munkedalsbon, Erik Lemming, som under en tid var anställd vid Bruket, blev olympiamästare i spjut 1908, något som säkerligen bidrog till intresset för kastgrenarna. Det kan också berättas att det, efter denna seger, fanns planer på att samla in pengar för att sätta upp en staty av Erik Lemming i Munkedal.

Först omkring 1910 började fotbollen på allvar göra sitt inträde. Föreningen fick då disponera en plan vid »Kvarna» (Möe kvarn). Till denna plan kom också de första gästande fotbollslagen och spelade mot brukspojkarna. Denna plan blev så småningom, år 1927, Munkedals idrottsplats. Efter en trevande start gjorde fotbollen ett snabbt segertåg i föreningen och blev dess största enskilda sektion.

År 1917 blev Olof Bildt ny verkställande direktör på Munkedals Bruk och han hade ett genuint intresse för idrott och i synnerhet fotboll. Hans stora intresse och Brukets snabba utveckling och ekonomiska framsteg gjorde det möjligt för direktör Bildt att ekonomiskt hjälpa föreningen på flera olika sätt, inte minst genom att bidra till anläggandet av den fina idrottsplatsen. Vid andra tillfällen, när det inte gått så bra för föreningen, tog direktören bryskt över ledningen för föreningen och satte in tjänstemän från Bruket på ordförandeposten. Valter Lindeberg var en av dem. År 1930 valdes direktör Bildt till föreningens förste hedersordförande.

På 1940-talet kom en ny verkställande direktör, den norske skeppsredaren Haakon Onstad, vars familj ännu idag äger aktiemajoriteten i Munkedals AB, eller som det idag heter, Arctic Paper. Även under skeppsredare Onstads tid var Bruket en stor bidragsgivare till föreningen och skeppsredaren blev vald till hedersordförande i MIF vid dess 50-årsjubileum 1958.

Av olika skäl har det privata näringslivet idag, genom nya skatteregler och lagar fått stora begränsningar i möjligheterna att ge bidrag till föreningslivet. Istället har kommunerna fått detta på sin lott, en lott som skall delas rättvist mellan ett ständigt ökande antal föreningar. Detta är en ekvation som svårigen, eller inte alls går ihop! De krav som ställs från statsmakterna när det

exempelvis gäller skola och omsorg »slukar« allt mer av den kommunala kassan.

Hur ser då framtiden ut för en förening som Munkedals idrottsförening? Ja, man får ju hoppas, att all den kunskap och allt det enorma frivilliga och ideella arbete, som dagligen läggs ner i föreningen, även framgent skall få vara ledstjärna för personer i styrelser, ledare och medlemmar – så verkar nog förutsättningarna vara ypperligt goda för ytterligare 100 jättefina MIF-år. Och vi ser framåt med tillförsikt.

Text: Håkan Grundberg

Stene skola

Livet på Stene skola var nog betydligt mera idylliskt än det är i dagens större skolor. Livet var dock inte alltid så enkelt. Stränga lärare kunde sätta viss skräck i en del av barnen. Just Stene skola var känd för att ha haft en sådan lärarinna (dock ej Margareta Olsson på bilden).

Stene skola tillkom som skola i den s.k. »Foss-kroken«. Skolan togs i bruk redan 1884 med lärarinnan Anna Bohlin som den allra första. Den hade ett upptagningsområde på hela Tungenäset och som vi ser på bilderna så var det många barn som fick sin första utbildning här. Stene skola var i bruk fram till ca 1955. Då var den nya centralskolan klar att tas i bruk, Det var del av nuvarande Kungsmarksskolan

Här gick barnen från Gårvik, Hamnen Torreby. På Torreby fanns det ett tag en privatfinansierad skola på Vässby, som grosshandlare Sörensen finansierade. Den hette Torreby enskilda skola och fanns mellan 1901 och 1923.

Bland kända lärare på Stene fanns bl.a. Frida Mård (omkr.1911), Margareta Olsson (se bilden) började där redan 1922 som småskollärare. Tage Sannum arbetade där på 40- och 50-talet som folkskollärare tills skolan lades ner.

Barbro Gustavsson, född på Skree, har bidragit med nedanstående skolkort.

Text Sverker Balksten

Stene skola på 1920-talet

Klass 1 och 2 året 1951. Framför lärarinnan Margareta Olsson ser vi fr.v. Rune Östlund, Lars Martinsson, Sten-Ove Hermansson, Barbro (Olsson) Gustavsson, Lars Wilholm och Roland Östlund.

Stene skola läsåret 1951-52. Läraren Tage Sannum tillsammans med sina folkskoleklasser. 1:a raden: Roland Östlund, Gösta Pettersson, Marie-Louise Olsson, Agneta Samuelsson, Nils-Erik Olofsson, Jan Pettersson, Lars Martinsson, och Sten-Ove Hermansson.

2:a raden: Ture Samuelsson, Reidar Johansson, Robert Östlund, Rune Östlund, Kurt Johansson, Arne Backman och Lars Wihlholm

3:e raden: Barbro Olsson, Ove Olofsson, Bill Johansson, Kurt Olofsson, Evert Hansson, Ann-Marie Olsson (gift Mejer), och Gerd Ekström (i Kattekärr).

4:e raden: Eva Ivarsson (Hamnen), Gun-Britt Gustavsson, Gunborg Martinsson, Inga-Lill Berg (Kesopp)

Taxi i Munkedal

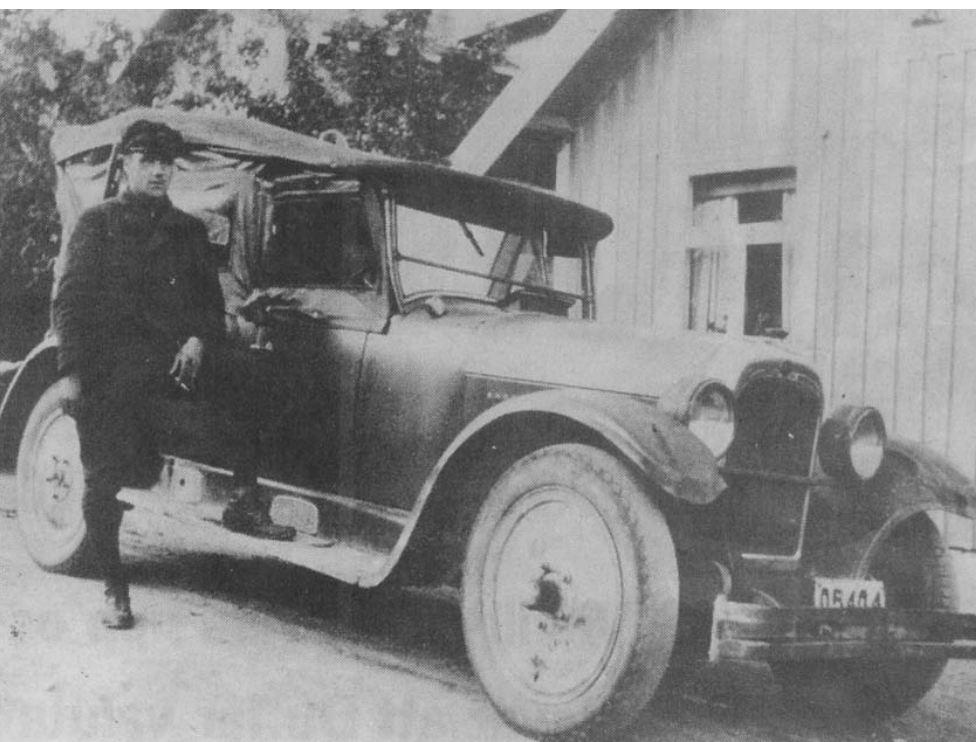
»Taxi, var god dröj...« är väl något som de flesta som åkt taxi hört någon gång. I vårt tidevarv med mobiltelefoner, bredband med ständig uppkoppling, fina vägar och snabba kommunikationer kan det kanske vara intressant att blicka tillbaka till en annan tid, en tid då de flesta vägar ännu var grusvägar, de asfalterade vägarna var smala och då de flesta använde cykel som transportmedel. Det är inte så länge sedan, drygt 70 år. Denna artikel handlar om Munkedals taxihistoria från 1930-talets slut och framåt.

Först några allmänna taxifakta. Före 1990 var hela taxiverksamheten reglerad av staten. Denna reglering började redan på hästdroskornas tid i slutet av 1800-talet. För att få köra taxi måste man ha ett tillstånd. Varje kommun hade ett antal sådana tillstånd. Om en taxichaufför slutade köra taxi sålde han sitt tillstånd till någon annan.

Bakgrund

1918 körde K.J. Benjaminsson folk som kom med tåg till Munkedals station. Han hade då häst och vagn. 1919 tog han körkort och köpte sig en bil i Danmark. Det var en Lorelei. Senare köpte han fler bilar och anställde chaufförer. Några av dem var Bror Kihlberg, Henning Johansson, Rudolf Hansson och Axel Franke. Då vevades bilarna igång. Värme fanns inte och kylarna kokade ofta under vintern.

KJ Benjaminsson i sin droska

Bil regnr O 5404. Bror Kihlberg som var anställd hos K J Benjaminsson. KJ fick körkort redan 1919. Han åkte till Danmark och köpte en bil av märket Lorelei.

Taxichaufförerna

1938 började bröderna Gunnar och Oskar Johansson köra taxi i Munkedal. De köpte då tre bilar av Henning Nicklasson som tidigare drivit taxirörelse. Bilarna var av märkena Dodge, La Salle och Reo.

Gunnar och Oskar Johansson kom från Mjövattnet i Valbo Ryr. De kallades på skämt för »Mjödrarna«.

Bröderna Gottfrid och Herder Zackrisson körde båda taxi. Gottfrid föddes 1916 och började köra taxi 1947. Han bodde på Önebacka.

En annan chaufför hette Axel Lundh. Han övertog Harald Anderssons taxitillstånd 1946. Han var stationerad i Saltkällan.

Andra taxichaufförer i Munkedal var Erling Sahlsten och Johan Hansson, kallad »Buss-Johan«. Axel Lignell från Lerryr körde före 1930 den första taxin i Valbo Ryr.

I Hattefjäll fanns bröderna Gunnar och Harry Karlsson. De startade sin taxirörelse omkring 1930. Harry hade tidigare kört ut post. Senare körde han både taxi och post.

1940 övertog deras mamma, Helena Johansson taxitillståndet och köpte två bilar. Det blev en bil till Gunnar och en bil till Harry.

Gunnar Karlsson började köra 1930 och slutade 1948. Hans sista taxibil var en Chevrolet av årsmodell 1937. Den hade s.k. »knäleder«. Det var en speciell framvagnsupphängning. Gunnar tog körkort när han var 18 år. Det var 1930. Det var inte så svårt att ta körkort då. Det räckte nästan bara att kunna köra bil. Uppkörningen skedde i Vänersborg. Efter att Gunnar fått sitt körkort började han köra taxi direkt. Det var hans mamma som stod för taxitillståndet.

En annan chaufför hette Erik Hansson. Han körde från 1948 till 1965. Någon speciell uniform hade inte taxichaufförerna. Oftast hade de en mörkblå kavaj eller jacka och skärmmössa. Eriks »uniform« var en blå fritidsdress. Han hade alltid en mössa med skärm. När han körde ungdomar till dans var mössan viktig. Hade han den fick han gå in på dansen gratis. Han såg alltid till att ha sin »taximössa« på sig. Det kunde bli en hel del fina danser innan han körde hem ungdomarna.

Bilarna

För det mesta var det amerikanska bilar som Plymouth, Packard, Chevrolet, Ford och Dodge. La Salle och Reo användes på 30-talet. Reo slutade tillverkas 1936 och La Salle 1940. Även Volvodroskor förekom. Volvo började tillverka taxibilar 1930. Att bilen var en taxi syntes på den extra skylten med beteckningen »Trafikbil«. Den satt ovanför den ordinarie nummerskylten. Senare tillkom en taxiskylt på taket.

Under kriget körde man på gengas eftersom bensen inte gick att få tag på. Efter kriget infördes 1946 bensinransonering. Ibland eldade man med koks och ibland med ved. Det var inte ett helt riskfritt drivmedel. Ofta var chaufförerna oroliga för att gengasaggregatet skulle ta eld. Då kunde det brinna »som ett tomtebloss«. Efter krigsslutet dröjde det innan bensen släpptes fri. Gunnar var dock en av dem som tidigt fick köra på bensen eftersom han körde den s.k. »bårbilen«. Det var en Volvodoroska som kunde förutom vanliga taxiresor även användes till sjukresor. Erik Hansson hade en grön skylt med Älvsborgs läns vapen bak på bilen. Hur var det med bilbesiktning? Till en början var det ingen sådan alls. Sedan fick man besiktiga bilen en gång varje år hos Länsstyrelsen.

Resorna och kunderna

Att åka taxi idag är som bekant inte billigt. Det var det inte förr heller. Cykeln var för de flesta det vanligaste fortskaffningsmedlet. En resa mellan Valbo Ryr och Saltkällan kostade 1948 fem kronor. Milkostnaden var c:a 6,30 kr per mil. 100 kronor 1946 motsvarar idag ungefär 2000 kronor.

Varje taxichaufför hade sitt eget taxiföretag. Taxibilarna stod alltid på gården när de inte var i bruk. Alla hade ett eget garage i anslutning till hemmet. Ville man ta en taxi ringde man alltid hem till chaufförerna. Egentligen var hela familjen engagerad. Det var oftast fruarna som passade telefonen och förmedlade körningar till sina »taximän«. Folk ringde om körningar dygnet runt. Dagar som julafton, långfredag, påskafton m.m. var hektiska för alla som körde taxi.

»Ungdomskörningarna« på lördagar var roliga. Det var ungdomar mellan 15-20 år som skulle ut på dans. Det var alltid samma personer som beställde en speciell taxi. Bilarna tog upp till sju personer. Det gällde då att samla ihop ett gäng som fyllde taxin. Det var ingen större svårighet. Ungdomarna hade varken körkort eller bil på samma sätt som idag.

Gottfrid hade alltid fyra pojkar som han körde till lördagsdanserna. Före avresan kom de hem till Gottfrid och hans fru Märta. De satte sig i köket och tog fram sina flaskor. Det blev både kaffe halv och groggar. Märta höll med sockerlag som hon hade kokat. Snart blev de danssugna ungdomarna lite småfulla. Det kunde hända att Gottfrid fick tvätta ur baksätet särskilt noga efter en blöt lördagsdans. Det var särskilt en pojke som ofta råkade illa ut. Blåtiror, söndrig kostym och »fylleslag« var exempel på vad som kunde hända. Taxichaufförerna var dåtidens socialarbetare. De ungdomar som åkte med dem var kända. Alla kände till deras familjeförhållanden. Chaufförerna satt utanför dansbanan och väntade på »sina pojkar«. Gottfrid och de andra chaufförerna var noga med att alla skulle följa med i bilen hem. Ibland kunde han bli lite irriterad när han inte hittade alla. Alla taxichaufförer var dock inte

så pigga på dessa körningar eftersom de fick sitta och vänta tills dansen var slut. Gunnar Karlsson satt för det mesta i bilen och väntade men Erik Hansson brukade dansa själv.

Gunnar Johansson körde ofta dansglada ungdomar till Evja och andra dansbanor. Under väntetiden åt han smörgåsar och drack kaffe som frun skickat med. Det kostade 7 kronor per person att åka till dansbanan.

Axel Lundh körde »tanter« till kyrkan. Det var alltid samma tanter. Han kallade dem »sina tanter«. Stamkund var Hjalmar Karlsson från Öbbön. Han åkte regelbundet till Foss kyrka. Kyrkobesökare som ville anlita taxi var tvungna att ringa dagen före. Vanliga uppdrag var också att köra begravningsgäster från Gästis till kyrkan. Då körde bilarna sakta på rad. De hämtade och körde även blommor och kransar från Winblads till kyrkan.

Sjukresor förekom ofta. När Gunnar Johansson skulle köra någon som låg på bår fällde han ner baksätet. Då gick båren in. För att få den att ligga plant satte han en gammal sockerlåda under sätet. Sedan gick sjukresan mot Uddevalla eller Vänersborg och ibland till Restad. Ibland blev körningarna med bårbilen dramatiska. När Gunnar skulle hämta en man från Svartsvik som ramlat ner från en stege kom han inte ända fram med bilen. Han fick gå sista biten. Där fick han hjälp att bära den skadade tillbaka till bilen för vidare färd mot Uddevalla sjukhus.

Vid resor till sjukhuset fick chaufförerna ibland följa med kunderna in på sjukhuset. För det mesta gick resorna till Vänersborgs sjukhus. Resor till Vasa sjukhus i Göteborg kunde också förekomma. På 1960-talet kom det ett krav på att det skulle finnas en särskild sjuktransportbil i Munkedal. Den stod i ett garage och skulle alltid hållas varm och i skick för omedelbar användning. Den var också speciellt utrustad om något skulle hända under en sjukresa. För att hålla denna sjukbil fick taxichaufförerna ett ekonomiskt bidrag. Dock behövde de inga kunskaper i att ta hand om de sjuka. Det var bara att köra och vara medmänniska. Mycket kunde hända. När bilarna gick till BB fick chaufförerna ibland sitta och vänta på besked. Det kunde ju hända att den blivande mamman fick åka hem igen. Ibland satt 4-5 chaufförer i väntrummet.

Att passa tågen var också viktigt. Alltid var det någon resenär som skulle vidare. Gottfrid och Herder passade aldrig tågen. Det gjorde bröderna Johansson. De var alltid först vid tågen.

Fram till 1953 förekom även fasta turer som exempelvis skolskjutsar. Då fick kunderna vänta på att bli körda. Det förekom mycket lite stress. Man satt helt enkelt och väntade att den beställda bilen skulle komma. Erik Hansson körde också skolbarn. Han körde elever som gick sitt åttonde skolar i Munkedal. Det var två resor om dagen. Turen gick mellan Valbo Ryr och Munkedal. Bilen var sjusitsig och alla eleverna fick plats. Erik körde förutom

sjukresor till Vänersborg också till tinget i Tångelanda ungefär en gång i månaden. När det gällde körningar av skolbarn fanns det inte så många regler. Bilbälten existerade inte och fyra barn kunde få sitta på tre platser.

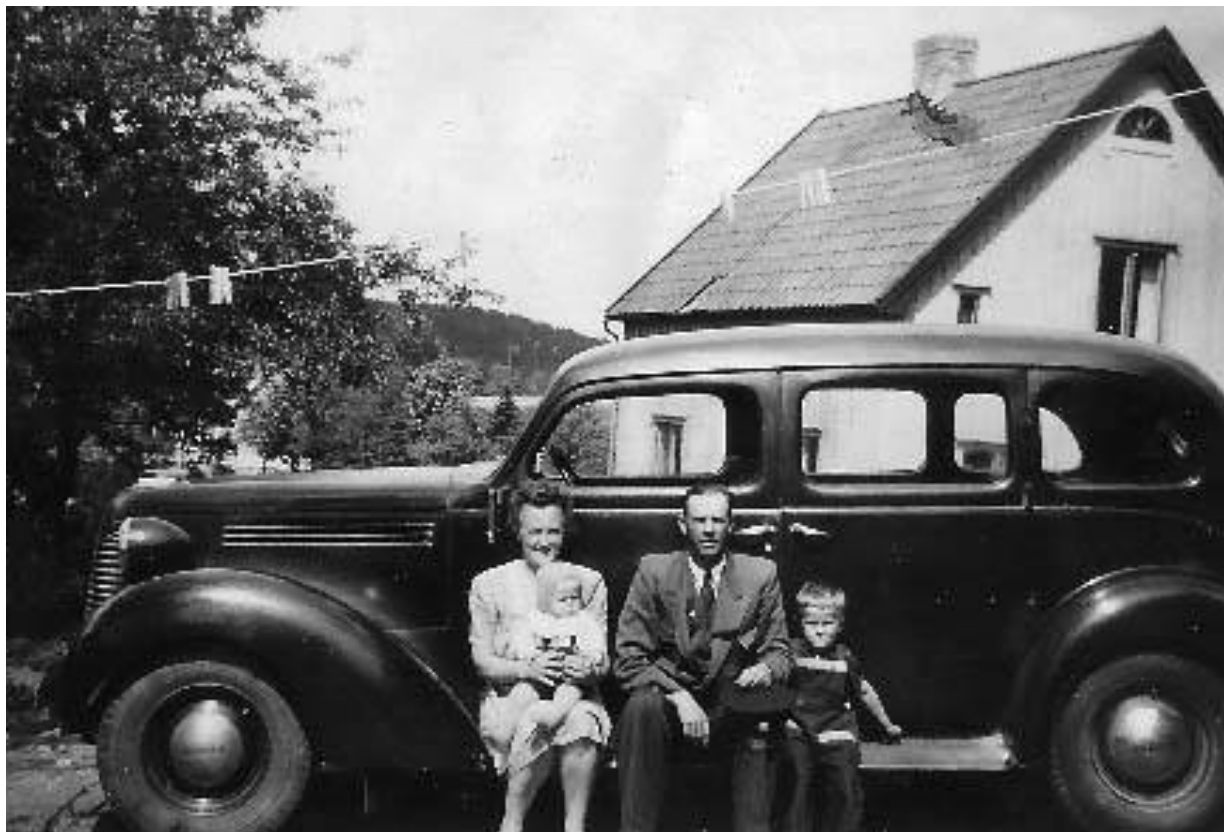

Oskar Johansson vid sin taxidroska

Senare bildades det en taxicentral i Munkedal. Det var en liten kioskliknande byggnad som låg i backen bakom nuvarande »Hanssons» affär. Förutom Gunnar och Oskar Johansson ingick även Erling Sahlsten, Harald Andersson och Gustav Holmgren. Gottfrid Zackrisson köpte sig också en bil och gick med i centralen. Nu kunde kunderna ringa till centralen. Gunnars döttrar Maja-Lisa och Ulla-Britt satt och passade telefonen. Ibland satt Gunnars fru där och även Henning Hansson. Denna taxicentral upplöstes så småningom. Det var problem med att passa alla telefonsamtal. I en tid utan mobiltelefoner fick man ta till andra metoder. Det kunde hända att Gunnars fru tog emot en körning via telefon där hemma. Om då Gunnar var ute på en körning hängde hon ut en fin pressad duk i köksfönstret. När Gunnar körde förbi visste han att en ny körning var på gång.

1975 bildades taxicentral igen i Munkedal. En sådan skulle då finnas i varje kommun. Herder var med i tre månader och Gottfrid ett år. Anledningen var att telefonbeställningarna fungerade dåligt. Det blev problem. Kunderna ville oftast ha »sin» chaufför. Det fungerade bättre när telefonerna var i hemmet. Kommunikationsradiosystemet fungerade också dåligt.

1975 sålde Axel, Gottfrid och Herder sjuktransportbilen till den nybildade taxicentralen. Jerry Enoksson tog över den. Taxicentralen låg i Munkedals centrum. Den hade telefonnummer 104 56.

Gottfrid Zackrissons första taxi år 1948.

Harry
Karlsson
vid sin
»choklad-
bruna«
Chevrolette

Historier

Om det blev en ledig lördag träffades ibland taxichaufförerna och hade roligt. Det pratades mycket om körningar och allt som hände då. Så här berättar Åke Zackrisson, son till Gottfrid: Efter lördagens skolskjutskörningar kunde det ibland hända att två män fick för sig att åka till »stan«. Med det menades Uddevalla. Ärendet var att köpa en flaska på Systembolaget. Detta skulle göras i smyg, dvs. deras fruar skulle inte få veta något om denna inköpsresa. Vid avresan från garaget i Munkedal fick Gottfrids barn då sitta i framsätet och de båda männen lade sig i baksätet. När bilen hade passerat Småröd satte sig baksätespassagerarna upp igen. Väl framme i Uddevalla skyndade de sig in på Systemet och återvände med var sin flaska till den väntande taxin. Under hemresan skruvades korkarna upp. Det kunde bli många klunkar i baksätet. När bilen närmade sig Kvistrum kröp de ner på golvet. I Gottfrids garage steg de ur. De gömde flaskorna där. Sedan kunde de ta åtskilliga promenader till garaget. Gottfrids barn tyckte dessa resor till Uddevalla var roliga.

Curth-Åke Karlsson, son till Gunnar Karlsson berättar så här: Augusta och Karl Olausson bodde i Rörvik. Det fanns ingen väg. Augusta rodde över sjön Trestickeln. På andra sidan stod taxin och väntade på henne. De körde till affären. Augusta handlade medan taxin väntade. Denna resa gjordes var fjortonde dag.

En resa gick med en man som fått ett ormbett. Han tuppade av vid Grytingebacken på väg till Uddevalla sjukhus. Det gick bra. Tack vare den snabba resan klarade han sig bra.

En annan gång kördes en man som var nästan livlös. Han var trött på livet och hade tagit »något«. Han kördes till sjukhuset i Vänersborg. Vid sådana resor gällde det för chaufförerna att vara lugna och ha is i magen.

Olyckor

Det var ganska tryggt att köra taxi under denna tid. Trafiken var minimal och någon rädsla för rån och överfall fanns inte. En gång krockade Gunnar med en norrman. Det var på vägen till Uddevalla. Det var enda gången han krockade. Bilen fick lagas och Gunnar fick vara hemma några dagar. Mellan körningarna hade Gunnar bilen hemma på gården. Det hade också Oskar. De hade en reservbil som lånades ut för körningar på helgerna.

Axel Lundh arbetade oftast från kl. sex på morgonen fram till ett-tiden på natten. Han hade en bil av märket Packard. En gång krockade han med det tåg som gick mellan Munkedals pappersbruk och Munkedals hamn. Packarden fick en rejäl buckla. Det tog 14 dagar att få denna buckla reparerad. Hur det gick med tåget? Jo, det spårade ur. Detta hände under en mycket kall vinter.

1950 köpte Gottfrid Zackrisson en ny Volvo. Den kostade 16 000 kronor. Efter en veckas körning voltade han vid Småröd. Han fick köpa en ny bil. Någon vagnskadeförsäkring fanns inte under denna tid.

Erik Hansson hade registreringsnumret 14717. En gång möttes han Axel Lundhs taxi. Skylten hängde lite utanför bilen. Vägen vid mötet var smal. Axel tog 17 från Eriks bil. Erik fick köpa en ny skylt.

Livsstilen

Att driva taxirörelse under denna tid var inte något »jobb« som vi kallar det idag. Det var ett sätt att leva. Åke Zackrisson berättar att hans pappa Gottfrid nästan aldrig åt tillsammans med familjen. Körningarna gick före. Hemma hade han alltid sina »taxikläder« på sig. Semesterresor tillsammans med familjen förekom nästan aldrig. Åke berättar att han minns att de var på semester med bilen två gånger. Första resan gick mellan Munkedal och Harsprånget. Gottfrid sträckkörde tur- och retur. Tio år senare reste de söderut, »någonstans i Halland«.

Axel Lunds barn berättar att de var på en tredagars resa till Malmö. Resan började 22.00. Axel hade ju körningar innan semesterresan kunde börja.

Jul-, påsk-, pingst- och midsommaraftnar var de aldrig hemma. Då hade de många körningar.

Att detta kunde fungera berodde till stor del på chaufförernas fruar. De skötte telefonerna och förmedlade körningar. De skötte också allt annat där hemma.

För det mesta var det ett alltså tryggt och säkert att vara taxichaufför eller med andra ord: Det var »hederligt och rejält folk« som åkte taxi. Det som kunde hända var att någon hade tagit en »sup« för mycket. Då blev de antingen pratsamma eller illamående. Taxichaufförerna fick då städa upp i baksätet efter resan. De kunde också hitta kvarglömda saker, alltifrån mössor och handskar till löständer. Under 1960-talet hade Gottfrid och Herder tårgaspistol. Den låg dock inte i bilen utan fanns kvar där hemma.

Gunnar Johanssons familj kunde ibland vara orolig när han var ute och körde på nätterna. Barnen låg och lyssnade efter billjudet. När garagedörren stängdes kunde de somna lugnt. Julaften var särskilt speciell för en taxifamilj. Gunnar hade många körningar. Familjen satt hemma och väntade på att pappa skulle komma hem. Då kunde julklappsutdelningen börja.

Taxi idag

Gunnar Johansson slutade köra taxi 1974. Brodern Oskar slutade några år tidigare. Gunnar var 73 år då han sålde sin bil som fortsatte att rulla som taxi. Han hade haft ett långt taxiliv. Han tog körkort på 1920-talet, började köra i Lysekil och slutade i Munkedal. Gunnar Karlsson och Axel Lundh var

skolkamrater. 1948 slutade Gunnar köra taxi och Erik Hansson tog över Gunnars bil och rättigheter. 1965 slutade Erik köra. Idag är Erik 86 år.

Axel Lundh körde taxi mellan 1946 och 1975. När Axel Lundh fyllde 75 år uppvaktades han av de flesta taxichaufförerna. Det blev då många taxi-historier och många skratt. Gottfrid Zackrisson körde mellan 1947 och 1976. Jerry Enoksson tog över Herder Zackrissons taxitillstånd 1975. Till följd av ett riksdagsbeslut 1984 startades en taxiförening i Munkedal. Då fanns det 21 bilar och 16 bussar. 2001 övergick all kommunal körning i Västtrafiks regi. Som tidigare nämnts avreglerades taxiverksamheten 1990. Idag är prissättningen fri och alla som vill får köra taxi. Dock måste chaufförerna uppfylla vissa lämplighetskrav och alla bilar måste ha kvittoskrivande taxametrar.

Någon taxistation finns inte längre i Munkedal. Vill du åka taxi nu så ring »Jerrys Taxi« eller Christer Lindholm. Jerry Enoksson har kört taxi i 33 år och kör fortfarande idag. Sedan år 2003 finns fordon tillgängliga för nattrafik genom ett samarbete med norra Bohusläns taxistationer.

Idag är det enligt Jerry också ganska riskfritt att köra taxi. Det som händer idag är att kunder smiter från betalningen, s.k. »sprängnotor«. En taxiresa från ex. Stale till en adress i centrum av Munkedal kostar idag c:a 100 kronor.

Jerry kör idag tillsammans med Christer Lindholm. De samarbetar. Vill man åka med någon av dem så har Jerry telefonnummer 073-773 41 23 och Christer 070-516 36 66.

Denna artikel grundar sig på intervjuer av ett antal personer som levt i »taxifamiljer« eller har kört taxi själva. Utan deras medverkan hade det inte blivit något. Ett stort tack till:

- Ulla-Britt Blomberg och Lars-Gunnar Johansson. Ulla-Britt och Lars-Gunnar är barn till Gunnar Johansson som drev »Johanssons taxi«.
- Åke Zackrisson, Margareta Karlsson och Lennart Lund. Åke är son till Gottfrid Zackrisson. Margareta och Lennart är barn till Axel Lundh.
- Curth-Åke Karlsson, son till Gunnar Karlsson.
- Erik Hansson, tidigare taxichaufför.
- Jerry Enoksson, taxichaufför idag.

*Text & research:
Lis-Lott Ekström-Regnér*

Trasselkokaren

Arctic Paper AB utger en tidning för sina anställda. Den heter Bruksnytt och ur nummer 3 för 2007 saxar Åke Lindström följande berättelse ur serien »Jobb som försvunnit«. Under åren som gått sedan Åke började sin anställning på Arctic Paper, eller som det hette då i mitten av sextiotalet, Munkedals AB, har mycket hänt.

Sulfitfabrikens nedläggning 1966 bidrog till att miljön förbättrades avsevärt både inom och utanför bruket. En hel del arbetstillfällen försvann, men också många tunga och smutsiga jobb som vi idag är glada att slippa. Produktionen var mycket mer arbeidskraftskrävande vilket innebar många fler anställda per ton papper. Ett av de många jobb som för-

svann och aldrig mer kommer igen var »trasselkokare«, ett jobb som var lite udda redan då. Vad var nu detta för ett arbete undrar säkert många?

Jo, trassel hade man inte bara i äktenskapet och kanske i ekonomin, utan i det här fallet att torka händerna med. Trassel ersatte det vi idag kallar torktrasor och pappershanddukar, det var en restprodukt från konfektionsindustrin och bestod av en mängd fina tygtrådar som var ihopsnodd till »trassel« som man med rekvisition kunde hämta på förrådet, inslaget i paket av olika storlek. Efter användning slängde man trasslet i särskilda tunnor som var utställda lite varstans i fabriken och dessa tunnor tömdes sedan av trasselkokaren som transporterade upp det till en äldre träbyggnad som var belägen strax intill det vi idag kallar Kloten eller El-förrådet. Där blötlades det i vagnen för att sedan tvättas i en särskild tvättmaskin. Sedan lades trasslet upp på träpallar som placerades över några varma ångrör och efter några dagar var trasslet färdigt att återanvändas.

Jag kan avslutningsvis nämna att trasselhögen före återanvändningen blev en populär viloplats på lunchrasten för många trötta arbetare...

Åke Lindström

Munkedals kommun

En intressant tillbakablick av framväxten av Munkedals kommun som förvaltning. Detta berättar vi om i följande artikel där Helfrid Svensson, Greta Johansson och Kurt Forssell har intervjuats.

Helfrid berättar att hon började arbeta på Kristidsnämndens kontor 1947. Det var inrymt i samma hus som kommunkontoret, dvs. det Hanssonska huset som ligger mellan Hanssons affär och gamla postkontoret vid Munkedals järnvägsstation (se tidningens framsida). Kristidsnämndens ordförande var då Gustav R Lövgren och bland ledamöterna finner vi bl.a. Axel Karlsson från Möe. Som arbetsuppgift ingick att sköta utdelning av ransoneringskort och olika tilldelningar av t.ex. foder och gödning till lantbruken samt slaktlicenser. Det gällde för den som lät slakta t.ex. sin gris att han fick lämna in ransoneringskuponger för kött om han vill ha del av grisens kött för egen del.

Helfrid minns att redan på 1920-talet skötte den kommunala administrationen av kamrer Bengtsson. Han hade sitt kontor i hemmet och när han inte skötte kommunens ärenden så skötte han jobbet som bankkamrer på en av bankerna i Munkedal. Bengtsson bodde i det hus där Byggnadsvård Väst nu finns. Kamrer Bengtsson slutade på sent 30-tal. Efter honom innehade Gert Wahlberg, som också var aktiv politiker, kamrerstjänsten. Han blev dock snart efterträdd av kamrer G Sundell.

Under Sundells tid, troligen 1943, flyttade man in i det Hanssonska huset vid järnvägsstationen. Samtidigt fick han förstärkning med kassörskan Gunnel Lövgren som började detta år. Som ordförande i Kommunalnämnden finner vi Olof Strand som tillika var skolchef. Kamrer Sundell efterträddes 1947 av kamrer Evert Lundgren.

Helfrids arbete på Kristidsnämnden upphörde 1949 och då fick hon förstärka kommunkontorets tjänstemän. Det var en ökning med 50 %. Vid denna tid var det alltså hela tre personer som skötte administrationen. I arbetsuppgifterna ingick givetvis att sköta den ekonomiska redovisningen, sköta lönerna för de få avlönade, hantera skrivelser in och ut inklusive diariet. En annan viktig uppgift var att renskrivna nämndprotokollen, som sekreteraren i respektive nämnd hade skrivit koncept till. När Gunnel Lövgren slutade 1953 efterträddes hon av den omvitnat nitiska fröken Ragna Zachau. Även Alf Nilsson började detta år. Greta och Helfrid talar om Alf i mycket berömmande ord.

Helfrid fick kontoret närmast pannrummet så hon fick även extrauppgiften att vara första eldare. Det var en viktig uppgift eftersom det var många hårda vintrar på 50-talet med ned till -30°C.

Fikapaus med Greta Johansson, Ulla Karlsson, Erna ? och Alf Nilsson

Flytt av kontor

Det gamla kontoret i Hanssonska huset hade tjänat ut som kommunkontor när ett nytt hus stod färdigt i Centrum. På andra våningen ovanför det som då var apoteket fanns kommunkontoret. Detta skedde år 1959. Här expanderade man och tog flera våningar i anspråk. Verksamheten växte och kommunen fick allt flera uppgifter att sköta.

Så var det dags igen 1989 att flytta till det av Skanska byggda nya huset som fick namnet Forum, där man sitter i dag.

Första gemensamma kaffefikan i det nya (nuvarande) kommunhuset.

Foss kommun slås ihop med Håby kommun

Helfrid hade äran att vara med som protokollförare på det sista mötet med kommunalfullmäktige i Foss kommun. Detta skedde mellan jul och nyår 1950 och platsen var Åtorps Herrgård. Restaurangen hade då inga spriträttigheter så många firande genom att »gå ut och titta på tavlorna« på Herrgården. Hasselgren hade nämligen en tavelutställning där samtidigt.

Den första januari 1951 slogs Foss och Håby ihop till en kommun under namnet Munkedals kommun.

I Håby hade kommunkontoret varit inrymt på undervåningen i det hus som då ägdes av stinsen Axel Josefsson. Huset ligger väster om gamla apotekshuset. I detta

hus fanns det s.k. kommunalrummet. Här fanns även sjukkassan och samt lokaler där konfirmandundervisningen skedde (1946). Foss kommun hade då ca 3000 invånare medan Håby hade ca 600 invånare.

År 1938 utgav de kommunala myndigheterna i Foss en informationsskrift som kallades »Foss krönika«. Den var avsedd för befolkningen och gav inblickar i de flesta kommunala angelägenheter. Avsikten var att en sådan krönika skulle utges årligen men den för 1938 blev den enda.

Så här ser det hus ut i dag som inrymde Håby kommunal-kontor, »kommunalrummet«.

Några exempel på befattningshavare i Håby 1939:

Alfred Karlsson (bf)	Kommunalfullmäktiges ordförande, kommunalstämmans ordförande, barnavårdsnämndens ordförande och fattigvårdsstyrelsens ordförande i Håby. Handlande.
Johan A Johansson (bf)	Kommunalfullmäktiges vice ordförande, kommunalnämndens vice ordförande, barnavårdsnämndens vice ordförande och vice ordförande i fattigvårdsstyrelsen i Håby.
J Alfred Mogart	Kommunalnämndens ordförande, kommunalstämmans vice ordförande och valnämndens vice ordförande i Håby. Folkskollärare.
Gustaf Lyckert	Valnämndens ordförande i Håby.

Kommunalfullmäktige

På 1950-talet fanns det liksom nu en Kommunfullmäktige med en kommunalnämnd under sig. Den senare motsvarar i dag Kommunstyrelsen. Helfrid minns att kommunalfullmäktige alltid hade sina sammanträden på onsdag och protokollet skulle justeras kl. 17 efterföljande fredag. Detta var viktigt eftersom det i kyrkorna på söndagen skulle finnas uppsatt ett anslag att protokollet nu fanns för offentlig läsning och var detta fanns.

Här ser vi fikapaus i det kontoret dit man flyttade 1959. Fr.v. sitter Evert Lundgren, Ragna Zachau, Helfrid Svensson, Anne Ericsson, Greta Johansson, Ulla Ljungkvist och Ragnhild Holmkvist.

Fattigvårdsnämnden

I början av 1950-talet ledes arbetet av ordföranden Otto Sohlberg (riksspelmannen Maja Sohlbergs bror). Fram till dess att nuvarande Ekebackens äldreboende invigdes 1959 hölls alla nämndmöten en torsdag i varje månad på Kamstorp ålderdomshem. Otto efterträddes av Karl Waern som var en starkt drivande kraft i byggandet av Ekebacken.

Under byggnadstiden kallades det bara för ålderdomshemmet, men det skulle givetvis ha ett bra namn. Därför utlystes en namntävling i skolorna. Douglas Karlsson från Fabriksskolan hade då föreslagit just »Ekebacken« vilket gav honom första priset. Den unge Douglas fick sedan vara med vid den högtidliga invigningen tillsammans med en del honoratiores.

Barnavårdsnämnden

Henning Hasselgren var ordförande i barnavårdsnämnden. Hasselgren var också känd som sträng lärare vid fabriksskolan. Henning efterträddes av Anna Waern, fru till Karl.

Nykterhetsnämnden

Kurt Forssell berättar att hans först politiska uppdrag vara att omkring 1953 ingå som ledamot i Nykterhetsnämnden, vars ordförande då var Ragnar Muhr. På den tiden var det inte så viktigt med att poängtera sin partitillhörighet. Därför visste inte Kurt vilka partier de olika företrädarna tillhörde. Det handlade i stället om att alla skulle göra det som var bäst för kommunen och de människor man skulle hjälpa.

Skolstyrelsen

Som skolstyrelsen starke man på 1950 och del av 60-talet finner vi Gunnar Edvardsson. Även Arne Brink är en av dem vi minns från den tiden. Dessa herrar

kunde dyka upp på skolavslutningen. Detta gällde särskilt i de klasser där man tog realexamen dvs. i 9:an.

Munkedals kommun var en av de tidigaste att tillämpa ett förstadium till nuvarande grundskola. Redan 1955, när nya Centralskolan stod färdig, startade »Munkedals i Folkskolan inbyggda realskolelinje«, vanligen bara kallad för »Realen«. Den var treårig och gick så småningom över i högstadiet.

Byggnadsnämnden

Byggnadsnämndens ordförande och kända profil på 60- och 70-talen var Elof Brink. Han var starkt drivande i att bygga det nya centrum och även bostadsområden på Jonsängen och på Brudås.

Nya kommunsammanslagningar

Det tog hela 21 år tills nästa stora händelse av detta slag. År 1971 slogs Valbo Ryrs kommun ihop med Munkedal. Samtidigt fick länsgränsen ändras, vilket var ovanligt. Men efter ytterligare tre år 1974 sammanslogs även Svarteborgs kommun och Sörbygdens kommun med Munkedals och bildade nuvarande storkommun.

I Svarteborg hade kommunkontoret varit inrymt på 2:a våningen av brandstationen. Kända politiker från Svarteborg var bl.a. Knut Karlsson, Gustav Hilmersson och Henning Elander i Bräcke.

I Sörbygden hade Bertil Nordewall varit kommunfullmäktiges ordförande och han blev 1974 den nya kommunstyrelsens ordförande i Munkedals kommun.

Från Munkedals kommun kom Oskar Kihlborn som blev kommunalnämndens ordförande samtidigt som Gunnar Johansson »i Föreningen« var kommunfullmäktiges ordförande.

I skolans tjänst

Kurt Forssell började som kommunanställd skolvaktmästare 1959 då den nuvarande Bruksskolan togs i bruk. Kurt minns den stora skillnaden som det rådde mellan vaktmästare och lärare. Vaktmästaren fick inte utan att knacka gå in i lärarnas rum eller äta vid lärarnas bord. Innan du-reformen var det givetvis inte lämpligt att säga du till lärarna. Men som väl är så har det ju ändrat sig på den punkten.

Kurt minns att när skolan var ny så skulle gräsmattor anläggas. Då fanns det ju god tillgång på gräsfrön och vid lämpligt tillfälle när fönstren stod på vid gavel råkade på något sätt det komma gräsfrön i varje blomkruka som stod i dessa fönster, vilket lärarna tyckte var mycket konstigt. Kurt visste dock varifrån de kom...

Vidare berättar han att den gamle organisten Arnt Isaksson var intresserad av att köpa en gammal skolorgel att föra till hemmet i Åboland. Det fanns en orgel på Bruksskolan som var fullständigt oanvändbar eftersom sadelgjorden som höll tramporna var avsliten. Detta hade skett därför att det var hål på bälgen och för att få någon luft och ljud krävdes ett frenetiskt trampande, vilket slet ut sadelgjorden.

Arnt han visste ju var felet var och med Kurts hjälp så fixades ny sadelgjord och de satte en bot på bälgen, smörjde bort gnisslet och orgeln blev som ny och därtill mycket billig. Vilken affär!

Hemtjänsten på 1960-talet

Fram till 1963 sköttes hemtjänstens ledarskap av ordföranden i Hemhjälp-nämnden. Den sista som innehade detta uppdrag var Gullan Johansson (i Tvättstugan). På den tiden var det oftast ingen enskild som begärde hemhjälp utan begäran kom från distriktssköterskan.

Helfrid berättar att hon kom tillbaka efter en tid på annan plats. Det var 1963 som hon började som ansvarig för hemvården. Hon var då den första tjänstemannen som anställdes med detta ansvar och tog således över från ordföranden. Kontoret fick hon inrätta på Ekebackens äldreboende. I Svarteborg hade hon kollegan Gunborg Olsson som innehade samma syssla. På den tiden fanns det fem hemsamariter och tre hemvårdarinnor. Samariterna hade 3:55 kr/tim medan hemvårdarinnorna hade månadslön. Bland samariter minns hon bl.a. Märta Pettersson, Ester Bergkvist, Britta Winberg och Anna Claesson. Bland hemvårdarinnorna kommer hon bl.a. ihåg Christine Christensson, Karin Aronsson och Elsa Larsson. Denna sektor växte snabbt och när Helfrid slutade med det jobbet 1966 fanns det sammanlagt 30 st totalt.

Omsorgsnämnden hade många uppgifter. Så t.ex. hamnade det på deras lott att hantera och upplysa om förbättringslån. Därför fick Helfrid i uppdrag att tillsammans med nämndens ordförande Karl Waern besöka alla som var äldre än 60 år. De fick en lista, med 700 namn. De tog sig an uppgiften att med Erling Sahlsten som taxiförare åka runt. Han visste var de flesta bodde. Familjerna som bodde nära Gullmarn besöktes med hjälp av Kalles båt som förde dem från Munkedals Hamn till Gårvik och ända in i Färlevsfjorden. Efter att de besökt 200 hem tog det slut. Då orkade de inte längre. Syftet med att besöka hemmen var att bedöma och upplysa om att de som hade dåligt boende kunde få bra lån för att renovera sitt hus. Flera hus hade då fortfarande jordgolv. Året var 1964. En annan viktig uppgift var att med dessa hembesök försöka bedöma behovet att hur många som kunde tänkas behöva bo på äldreboende. Det hade man inte alls klart för sig innan.

Greta berättar

Greta Johansson gick på Ljungskileskolan 1944-45 och började sedan sitt arbetsliv vid Postverket, först i Fjällbacka och sedan i Munkedal. Därefter började hon i Jordbrukskassan sedan Carl Lundgren flyttat verksamheten från Vadholmen till centrum. Ett tag var hon också anställd vid Uddevalla Sparbank

År 1963 började den långvariga delen av Gretas arbetsliv. I januari blev hon nämligen anställd som löneassistent vid Munkedals kommunkontor på ekonomiavdelningen. Hennes chef var kommunalkamrer Evert Lundgren. Hon jobbade mycket ihop med arbetskollegan Alf Nilsson. Till hennes arbetsuppgifter hörde att skriva ut löner till flera hundra kommunanställda, renskriva protokoll, skriva brev

efter koncept, duplicera, deklarerar alla kommunens fastigheter och räkna ut vad de boende skulle betala i hyra. Ibland fick hon vikariera i kassan för fröken Zachau och även sköta kassabokföring.

En av hennes viktigaste uppgifter var att tillsammans med Alf Nilsson och kommunchefen Kent Christensson göra upp staten (budgeten). Det var ett hårt arbete och ibland fick man hålla på långt in på kvällarna.

1980 kom datorerna in i bilden. Då fick man sitta endast två timmar i sträck vid datorn; det var för ögonens skull. Optiker Josefsson tillhandhöll speciella glasögon för datorarbete.

Under sin tid på kommunkontoret hade Greta många trevliga praktikanter att ta hand om. Hon var en god handledare, lugn och sansad. En av hennes adepter var Anne Fälldin (gift med Mats Fälldin). Anne flyttade sedan till Gislaved där hon startade en tidning som hette LöneAktuellt. 1998 skriver hon i denna tidning så här: »Våren 1973 gjorde jag min första praktiktermin under socionomutbildningen. Praktiken var förlagd till Drätselavdelningen på Munkedals kommun och jag delade både rum och dubbelskrivbord med Greta Johansson. Greta hade många olika arbetsuppgifter inom ekonomiområdet, men när det närmade sig lönetid fick löneproducerandet högsta prioritet. Greta kom att betyda mycket för mig och det känns nästan historiskt att tänka tillbaka! I en stor läsbar arkivlåda förvarades lönekorten som var större än A4-format. En stor skrivplatta placerades på skrivbordet och på den spändes fast lönelista, lönekort och lönespecifikation. Genom karbonpapper gick texten igenom de olika underlagen. Lönespecifikationen var en lång smal remsa där man kunde läsa alla de uppgifter som var underlag till månadens lön. Vilket tidsödande jobb och vilken precision!«

Efter 25 år på kontoret slutade Greta i augusti 1988. Hon var då 60 år gammal och ville ägna tiden åt sig själv och familjen.

Kommunala organisationen

Den högste tjänsteman i kommunala förvaltningen kallades först för Kommunkamrer och sedan för kommunchef.

På dessa poster minns vi som redan nämnts:

Kamrer Bengtsson

G Sundell

Evert Lundgren

Bengt Stranding

Kent Christensson

Lennart Bergkvist

Åke Jansson

Yvonne Samuelsson

och nuvarande Lars-Erik Knutsson

Som ordförande i Kommunkamrer/Kommunstyrelse minns vi:

Olof Strand

Oskar Kihlborn

Bertil Nordewall

Björn Gustavsson

Jan Pettersson

Gunvor Andersson

Alf Siversson

Text Sverker Balksten & Yngve Carlsson

Munkedalsbygden rättar

I förra numret av Munkedalsbygden 07-2 såg vi på sidan 17 en bild från Axel Sohlbergs hem. En av personerna uppges vara Karl »Pontus« Karlsson men detta är fel. Hans efternamn skall rätteligen vara Hansson.

På sidan 31 omnämns på första raden läraren »fröken Erhardsson«. Det kan tilläggas att hon nu är fru, gift Erhardsson och hennes förnamn var Lilly.

I berättelsen om julfesterna i Föreläsningssalen uppges att det var Gudrun Hallberg som antecknat och sparat texten till julvisan. Detta är fel. Det var i stället Gudruns svägerska Solveig Johansson som hade den.

Artikeln »Krigsminnen« som börjar på sidan 11 är författad av föreningens sekreterare Bertil Johansson.

På sida 30 står det att Sören Konradsson körde 1:a konsubussen. Han hette Sören Amandusson.

Tidningsredaktion

Kristin Balksten, Sverker Balksten,
Yngve Carlsson, Ingela Ingman och
Bertil Johansson

Vår nya hemsida

Du som har Internet kan se mera information på vår hemsida:

www.munkedalshembygdsforening.se

Kommande aktiviteter

Årsmöte

Årsmöte hålls den 3 april. Platsen är Folkets hus och vi börjar kl. 18.00. Alla medlemmar är varmt välkomna. Utöver årsmötesförhandlingar kommer vi bl.a. att få höra Odd Johannesson berätta om diktaren Svan-te Söder.

Vårvandring

En vårvandring kommer att ske. Denna gång blir det en utflykt med naturen i centrum för vårt intresse. Vi kommer att vandra i vacker natur, kanske skåda på fåglar och studera växter. Håll utkik på affischer och hemsida

Gökotta

Gökotta den 1:a maj kl. 8.00 på Kaserna med friluftsgudstjänst. Kristi himmelfärdsdag, som är vår traditionella Gökottedag, sammanfaller ju som bekant med 1:a maj-firandet i år.

Midsommar

Wiknerspelen äger som vanligt rum på midsommardagen med musik, hantverk och andra aktiviteter.

Bussresa

Vi planerar en bussresa i sensommartid. Målet är slutgiltigt inte bestämt men håll bevakning på anslagstav-lorna i augusti kommer du att se affischen.

*Stöd Hembygdsföreningen
genom att bli medlem!
Årsavgiften är 100 kronor per person.
Beloppet kan lämpligen insättas på
postgiro 58 23 49 - 7*

Munkedals Hembygdsförening har till uppgift att:

- Samla och bevara allt av värde som belyser befolkningen liv och verksamhet under gången tid
- Skydda och bevara alla yttre fornlämningar inom kommunen
- Arbeta för främjandet av ortens kulturliv
- Verka för skydd åt bygdens natur och bevarande av dess särprägel åt kommande släkten
- Genom exkursioner och utfärder ge inblick i fornminnenas stora historiska betydelse
- Samla och bevara allas slag av antika och äldre föremål såsom träarbeten, redskap, böcker, fotografier, tidskrifter mm att förvara i vårt museum.

Tidningen är tryckt på Xerox
DocuColor 260

Önskas mer information,
vänligen kontakta

Xerox Partner DocuWare AB
Fredrik Balksten
031-776 80 27/0736-33 80 27
fredrik.balksten@docuware.se

Docu:Shop.se

Här finner du över 100 000 IT-relaterade artiklar.
Som kund hos oss får du mer än vad många
andra webshops erbjuder.

